

PENGURUSAN KAMPUNG TRADISIONAL DI KAMPUNG MORTEN MELAKA

(Traditional Village Management: A Case Study In Kampung Morten, Melaka)

Rosniza Aznie CR, Nor Amirah M., Rosmiza MZ, Novel L.

ABSTRAK

Kajian mengenai pengurusan kampung tradisional yang dijalankan terhadap penduduk setempat melibatkan pemilik di setiap rumah kediaman yang terdapat di Kampung Morten, Melaka Bandaraya Bersejarah. Kaedah kajian ini menggunakan borang soal selidik dengan mengambilkira 89 orang responden yang mana kesemuanya diwakili oleh pemilik rumah kediaman yang terdapat di Kampung Morten dan terdiri daripada 80 orang pemilik rumah kediaman biasa dan sembilan orang lagi daripadanya merupakan pengusaha homestay. Hasil kajian mendapati bahawa min usia rumah kediaman responden berada dalam julat antara 50 hingga 59 tahun. Pengurusan rumah tradisional yang dijalankan di Kampung Morten mengambilkira penelitian dan perincian terhadap beberapa aspek utama iaitu dari segi ekonomi, sosial dan juga persekitaran. Penglibatan komuniti dalam pembangunan homestay yang berasaskan rumah tradisional adalah rendah iaitu 10.1 peratus. Hal sedemikian ini menunjukkan bahawa tahap kesedaran responden terhadap pemeliharaan dan pekekalan warisan rumah tradisional ini sememangnya bukan didorong daripada pembangunan program homestay. Sebaliknya, tahap pengetahuan dan kesedaran ini wujud melalui pematuhan terhadap sistem pengurusan kampung tradisional yang kemudiannya telah menggalakkan penduduk tempatan untuk membina rumah berkonsepkan rumah tradisional bagi meninggikan martabat kampung tradisional yang kaya dengan adat resam dan budaya orang Melayu.

ABSTRACT

This study is about traditional village management carried out by local people primarily involves the owner of each house in Kampung Morten, Malacca. The case study area was carried out in a traditional village of Kampung Morten is located in the heart of Malacca City. This study used a questionnaire as the method with 89 respondents considering all of which are represented by the owner of the house in Kampung Morten which is 80 residential homeowners are normal and only nine of them are doing homestay services. The study found that the mean age of respondent's house in the range of 50 to 59 years. The management of the traditional house in Kampung Morten applied some key aspects from economic, social and environmental side. Resident's involvement in developing traditional-based homestay was low at 10.1 percent. This shows that the level of awareness towards the conservation and preservation of traditional heritage home is absolutely not driven from the homestay

program development. In contrast, the level of knowledge and awareness exists through the traditional village management system that encourages local residents to build a traditional house concept, in order to enhance the prestige of a traditional village with rich traditions and culture of the Malays.

PENGENALAN

Pelancongan mempunyai pelbagai definisi yang berlainan bergantung kepada pandangan persendirian mahupun organisasi yang terlibat. Berdasarkan kempen “1 Malaysia Green & Clean” yang dijalankan oleh Kementerian Pelancongan Malaysia pada 18 Julai 2010 di Putrajaya, aspek penjagaan terhadap tempat pelancongan di Malaysia amat dititikberatkan supaya ia sentiasa kelihatan bersih dan terpelihara bagi menggalakkan wujudnya lebih banyak perkongsian warisan budaya, kepelbagaian alam semulajadi yang lebih dikagumi (Kementerian Pelancongan & Kebudayaan Malaysia 2012). Kesenambungan daripada kempen ini telah mewujudkan satu istilah ringkas tetapi penuh dengan maksud tersirat iaitu “Think Tourism Act Tourism” yang telah disarankan oleh Menteri Pelancongan Malaysia iaitu YB Dato^o Sri Dr. Ng Yen Yen. Tindakan ini merupakan salah satu strategi ke arah pelancongan lestari yang mana ia merupakan galakan secara menyeluruh bagi menjadikan Malaysia sebagai destinasi pelancongan yang bersih dan terserlah dengan kehijauan alam maya sekaligus berupaya menarik minat pelancong domestik dan luar negara untuk datang melawat berulang kali ke tempat berkenaan (Kementerian Pelancongan 2011).

Oleh demikian, kejayaan dalam membangunkan sektor pelancongan ini dapat ditingkatkan lagi menerusi penglibatan semua pihak tidak kira sama ada pihak kerajaan, pihak swasta dan juga komuniti setempat dalam program pelancongan. Antara usaha kerajaan untuk membangunkan industri pelancongan adalah dengan membuat perubahan ke atas produk pelancongan di Malaysia misalnya melalui pemeliharaan dan pengekalan terhadap rumah tradisional di kawasan kampung yang dizonkan sebagai kampung warisan yang mana ia masih lagi mengekalkan ciri dan identiti senibina rumah Melayu yang boleh dijadikan sebagai destinasi pelancongan yang menarik. Oleh itu, kampung tradisional merupakan salah satu produk pelancongan warisan yang boleh dikunjungi oleh setiap pelancong dan ia dapat dipromosikan lagi melalui program homestay. Justeru, pengurusan persekitaran homestay yang dijalankan di kampung tradisional seharusnya diberi penekanan yang lebih mantap serta dilakukan secara menyeluruh terutamanya oleh Jawatankuasa Kemajuan dan Keselamatan Kampung (JKKK) bagi memastikan ianya tidak bersifat statik dan hanya memenuhi keperluan satu pihak pentadbiran sahaja untuk membangunkan kawasan tersebut supaya dapat meningkatkan kualiti hidup penduduk setempat (Azahan et. al 2008). Bahkan ia amat penting bagi menjamin kelangsungan terhadap usaha ke arah pemeliharaan dan pemuliharaan alam sekitar di kawasan kampung tradisional di samping menjadikan persekitaran kampung lebih maju, bersih, selamat dan produktif untuk dibangunkan. Kesannya, lebih ramai pelancong yang akan datang melawat ke homestay di kampung tradisional kerana kaya dengan kebersihan dan keindahan alam semulajadi.

PERMASALAHAN KAJIAN

Pemeliharaan dan pemuliharaan warisan budaya tradisional kini sememangnya menjadi suatu keperluan bagi mengekalkan identitinya daripada mengalami kerosakan atau kecacatan supaya ia dapat dinikmati secara berterusan oleh generasi kini dan generasi di masa akan datang (Zalina & Shahril Anwar 2009). Terdapat banyak rumah tradisional Melayu di Melaka ataupun di seluruh Malaysia yang tidak mendapat penjagaan dan pengurusan yang cekap dan sempurna daripada tuan rumah disebabkan oleh beberapa perkara seperti konflik dari segi keperluan dan perbelanjaan seharian untuk mewujudkan suasana persekitaran rumah tradisional. Senario semasa bagi kampung tradisional di Kampung Morten Melaka menunjukkan penduduk didapati menjaga dan mengurus rumah kediaman mereka dengan baik disebabkan adanya sokongan dan bantuan daripada agensi kerajaan melalui pemberian dana dan insentif lain. Tujuannya adalah untuk menjaga rumah warisan tradisional serta meningkatkan taraf hidup penduduk melalui penyertaan komuniti dalam sektor pelancongan. Dilemanya, hanya segelintir penduduk yang mempunyai kecenderungan untuk turut serta terlibat dalam pelbagai program yang dijalankan dalam kampung terutamanya penglibatan sebagai pengusaha homestay.

KERANGKA TEORI

Model Usaha Strategik Sumber (Lendrum 2003) merupakan teori yang dikemukakan oleh Tony Lendrum (2003) berkenaan dengan usaha sama yang efektif dalam pelancongan desa yang diwakili oleh persekitaran, manusia dan proses. Teori ini boleh digunapakai untuk pengurusan kampung tradisional di mana faktor persekitaran, manusia dan proses yang terlibat sememangnya diambilkira supaya ia mencapai objektif yang disasarkan. Dari segi persekitaran, komponen yang perlu diutamakan adalah dari segi reka bentuk atau hiasan landskap dan tahap kebersihan di persekitaran kampung berkenaan. Bagi aspek manusia, ia melibatkan kombinasi usaha sama antara organisasi pengurusan iaitu Jawatankuasa Kemajuan dan Keselamatan Kampung (JKKK) yang membuat segala perancangan terhadap pengurusan kampung tradisional dan kemudiannya diikuti dengan penyertaan penduduk tempatan dalam program yang dianjurkan untuk memelihara dan melindungi kampung tradisional melalui penyertaan dalam program homestay serta memberi sokongan terhadap sebarang aktiviti yang dijalankan di kampung berkenaan. Aspek proses pula melibatkan perancangan, penyusunan, pengarahan dan pengawalan terhadap strategi bagi mempromosikan kampung tradisional sebagai destinasi pelancongan yang mempunyai sejarahnya yang tersendiri.

LATAR BELAKANG KAJIAN DAN KAMPUNG MORTEN SEPINTAS LALU

Terdapat agensi kerajaan dan badan bukan kerajaan yang terlibat dalam urusan mengawalselia hal ehwal Kampung Morten seperti Majlis Bandaraya Melaka Bersejarah (MBMB) yang berfungsi menjalankan pemantauan berkaitan dengan sistem loji, kutipan cukai pintu serta penjagaan kebersihan dan landskap di Kampung Morten, Perbadanan Muzium Melaka (PERZIM) yang mengawalselia dan menguruskan pengubahsuaian bangunan lama dan rumah tradisional, Kementerian Pelancongan dan Perbadanan Hang Tuah Jaya pula menjalankan tugas menguruskan

homestay dan seterusnya Southern Waste Management Sdn. Bhd (SWM) yang ditugaskan untuk menguruskan penyimpanan, pengumpulan, pemindahan, pengangkutan, pemprosesan, perantaraan dan pelupusan sisa pepejal di wilayah selatan termasuklah negeri Melaka. Kampung Morten juga turut tidak terkecuali mempunyai Lembaga Kegiatan Masyarakat yang tersendiri sejak dari awal penubuhannya lagi. Antara organisasi yang terlibat dalam bidang masing-masing ialah: i. Lembaga Kampung Morten ii. Lembaga Surau iii. Lembaga Perhubungan Masyarakat iv. Kelas Kemajuan Masyarakat (KEMAS) v. Pertubuhan Pasukan Rela dan Rukun Tetangga vi. Persatuan Belia 4B 74 Penubuhan kampung memerlukan pelantikan sesebuah organisasi bagi melancarkan segala hal yang berkaitan dengan urustadbir kampung yang mana jawatankuasa tersebut diwakili oleh penduduk kampung itu sendiri atau lebih dikenali sebagai Jawatankuasa Kemajuan dan Keselamatan Kampung (JKKK).

Lokasi Kampung Morten yang dahulunya dikenali sebagai “Kampung Baru” ini terletak di tengah Bandaraya Melaka Bersejarah dan dikelilingi Sungai Melaka yang berukuran 3 km. Kedudukan kampung adalah berdekatan dengan beberapa buah kawasan misalnya di hadapan kampung tersebut merupakan Pasar Besar Melaka yang dahulunya dikenali sebagai Kampung Johol manakala di belakang kampung tersebut pula merupakan Kawasan Pengekalan Rama Pantai yang dipisahkan oleh Sungai Melaka. Kemudian diikuti dengan kedudukan latitud pada 02°20’N dan longitud 102°24’ E. Keluasan kampung ini adalah sekitar 15 Hektar dan perkampungan yang telah berusia 85 tahun ini telah menyimpan riwayat suka duka segolongan masyarakat Melayu yang telah berusaha untuk menjadi warga Bandar Melaka tersebut (Pelan Tindakan Pembangunan Kampung 2013). Lokasi Kampung Morten sangat strategik kerana berada berhampiran dengan Sungai Melaka. Pemandangan kampung ini sangat cantik terutamanya pada waktu malam kerana banyak lampu dipasang di setiap deretan rumah sepanjang aliran sungai tersebut.

Berdasarkan Draf Rancangan Kawasan Khas, Pelan Pengurusan Kawasan Pemeliharaan Bandaraya Melaka Bersejarah telah menggariskan tiga zon utama bagi tujuan untuk mengawal secara mapan dan memelihara bangunan warisan dan kawasan yang mempunyai kesan peninggalan sejarah selaras dengan kriteria yang ditetapkan oleh UNESCO. Kampung Morten merupakan kawasan pemeliharaan di bawah kategori kampung warisan yang mempunyai keluasan kira-kira 22.99 Hektar atau 56.81 ekar. Kawasan ini dizonkan atas alasan untuk mewujudkan sebuah perkampungan warisan yang unik dan kaya dengan identiti senibina tradisional (Abd. Karim 2006).

METOD KAJIAN

Berdasarkan kajian ini, sampel kajian dipilih di kalangan penduduk Kampung Morten itu sendiri yang diwakili oleh tuan rumah. Jumlah responden yang dipilih adalah sebanyak 89 orang responden (Perbadanan Muzium Melaka 2005). Pengkaji menggunakan kaedah persampelan secara purposif. Teknik analisis data melibatkan pemprosesan data yang diperolehi semasa berada di lapangan menggunakan kaedah statistik data berkomputer iaitu *Statistical Package For Social Sciences* (SPSS). Kaedah ini digunakan bertujuan untuk menunjukkan hubungan antara keterlibatan dalam program homestay dan kaitannya dengan pengurusan kampung tradisional di

kalangan penduduk kampung khususnya bagi yang terlibat dengan program homestay dan juga yang tidak terlibat dengan program homestay. Penggunaan SPSS dapat menghasilkan keputusan analisis statistik deskriptif yang melibatkan min dan sisihan piawai. Selain itu, dapatan kajian yang ditunjukkan daripada teknik analisis data SPSS juga memperlihatkan perhubungan dan perbandingan bagi kedua-dua pembolehubah dalam kajian melalui keputusan analisis secara ujian Korelasi Pearson dan Ujian Anova Sehalu.

HASIL KAJIAN DAN PERBINCANGAN

Berdasarkan kepada latar belakang Kampung Morten sebelum diiktiraf sebagai sebuah kawasan perkampungan warisan, ia dianggap sebagai muzium hidup memandangkan ramai penduduknya masih lagi mengamalkan cara hidup yang tidak banyak berubah dan juga masih mengekalkan keunikan reka bentuk rumah tradisional Melayu Melaka sama seperti keadaan asal ketika kampung tersebut dibangunkan sekitar tahun 1920-an. Namun demikian, disebabkan oleh identiti dan keunikannya yang tersendiri, ramai pengunjung datang melancong ke sini untuk menikmati kehidupan dalam suasana kampung. Oleh kerana sambutan yang menakjubkan, Kampung Morten ini telah diwartakan di bawah Enakmen Pemuliharaan dan Pemugaran Warisan Budaya pada tahun 1988 sebagai kawasan perkampungan tradisional Melayu dan pusat tarikan pelancong (Draf Rancangan Kawasan Khas 2013).

Bagi kes di Kampung Morten, tumpuan yang lebih diberikan oleh kerajaan Negeri Melaka terhadap usaha untuk memelihara kelangsungan binaan Rumah Melaka sebagai lambang sejarah dan warisan negeri Melaka. Malah, usaha untuk memastikan rumah tersebut sentiasa dalam keadaan baik turut dilakukan supaya keasliannya dapat dikekalkan dan disesuaikan mengikut keadaan semasa terutamanya melalui penelitian khusus dari aspek nilai warisan dan sejarah kerana senibinanya dikatakan berkait rapat dengan cara kehidupan masyarakat Melayu suatu masa dahulu.

Terdapat pelbagai aspek pengurusan yang dikenalpasti dalam usaha mempertahankan dan mengekalkan keaslian dan ketulenan kampung tersebut walaupun kedudukannya berada dalam persekitaran kawasan bandar yang serba moden. Antaranya ialah keistimewaan reka bentuk rumah, produk pelancongan yang ditawarkan, kemudahan infrastruktur dan pengangkutan, aktiviti bersama penduduk kampung, penjagaan terhadap kebersihan dan keselamatan kampung serta kecekapan organisasi pentadbiran menguruskan kampung tradisional. Kelebihan dalam Sistem Pengurusan Kampung Morten membolehkannya menjadi sebuah destinasi pelancongan warisan yang menarik serta mempunyai nilai dan identitinya yang tersendiri. Kelebihan ini diukur berdasarkan penggunaan lima skala likert iaitu sangat tidak setuju, tidak setuju, tak pasti, setuju dan sangat bersetuju. Kelebihan pertama yang ditonjolkan oleh Kampung Morten adalah dari segi [1] keistimewaan dan keunikan reka bentuk homestay dan rumah kediaman berkonsepkan rumah tradisional Melayu Melaka di mana keseluruhan responden didapati bersetuju dan sangat bersetuju dengan pandangan tersebut iaitu masing-masing mencatatkan peratus sebanyak 50.6 peratus dan 49.4 peratus. Bagi orang ramai yang pernah menjejakkan kaki ke Kampung Morten, sudah pasti akan terpesona melihat kreativiti ukiran dan senibina rumah tradisional Melayu dengan sentuhan reka bentuk Rumah Melaka dan

Rumah Melaka Limas yang cukup menyentuh perasaan dan mampu membawa pelancong kembali ke era zaman kegemilangan pemerintahan Kerajaan Melayu Melaka suatu ketika dahulu.

Berdasarkan dapatan kajian, jumlah tertinggi ditunjukkan oleh responden yang bersetuju bahawa sekiranya pelancong datang berkunjung ke Kampung Morten, mereka akan mendapat peluang untuk menikmati [2] keenakan makanan tradisional Melaka iaitu sebanyak 67.4 peratus berbanding dengan jumlah terendah iaitu hanya 2.2 peratus responden tidak pasti dengan penyediaan pakej tersebut di kampung mereka. Keistimewaan bagi pelancong yang datang ke kampung tradisional ini dilihat apabila pelancong dan tetamu homestay bukan sahaja dapat menikmati masakan tradisional Melaka, bahkan mereka juga dapat turut serta bersama dengan tuan rumah dan penduduk kampung untuk mempelajari bagaimana cara memasak makanan tradisional tersebut.

Kebanyakan responden bersetuju bahawa salah satu sebab yang mendorong pelancong untuk memilih Kampung Morten sebagai tempat persinggahan untuk bermalam di situ adalah kerana [3] ciri kampung tradisional yang memaparkan suasana dan cara hidup sebenar tinggal kampung iaitu dengan mencatatkan peratusan tertinggi sebanyak 71.9 peratus manakala jumlah peratusan terendah pula diwakili oleh responden yang tidak pasti dengan perkara tersebut iaitu sebanyak 1.1 peratus. Walaupun kedudukan Kampung Morten dikatakan seolah-olah tidak menggambarkan suasana kehidupan kampung yang sebenar seperti kampung lain yang berada di kawasan luar bandar yang nyaman, tenang dan jauh dari kesesakan dan kebisingan bandar serta dikelilingi dengan kehijauan alam sekitar, namun kampung tersebut masih lagi menyelitkan unsur kehidupan dalam suasana kampung melalui reka bentuk rumah tradisional dan juga landskap kampung yang indah dan unik diikuti dengan semangat kejiwaan dan hubungan kekeluargaan yang erat serta gaya hidup masyarakatnya yang masih lagi berlandaskan agama, adat resam dan budaya masyarakat Melayu zaman dahulu. Tumpuan diberikan terhadap kampung tradisional yang berada di dalam kawasan bandar bagi memastikan pembangunan di sekitarnya tidak menghimpit ke arah kampung sehingga suasana kampung menjadi tersepit di celah kepesatan Bandaraya Melaka (Draf Rancangan Kawasan Khas 2013).

Sejak Kampung Morten digazetkan sebagai perkampungan warisan yang perlu dipelihara dan dikekalkan kewujudannya, banyak perhatian telah diberikan ke atas perkembangan kampung tersebut terutamanya oleh pihak berwajib iaitu agensi kerajaan seperti Perbadanan Muzium Melaka, Kerajaan Negeri Melaka, Majlis Bandaraya Melaka Bersejarah dan sebagainya. Semenjak kampung tradisional ini menjadi tumpuan orang ramai serta mendapat permintaan yang tinggi di kalangan pelancong, telah banyak berlaku pembaharuan dan juga perubahan ke atas sistem pengurusan kampung tersebut terutamanya dari segi ketersampaian terhadap penyediaan kemudahan asas, kemudahan sampingan serta jaringan pengangkutan dan perhubungan. Hal sedemikian ini dibuktikan menerusi pandangan majoriti responden yang bersetuju bahawa adanya penambahbaikan dari segi pembangunan dan penyediaan kemudahan infrastruktur di Kampung Morten melalui jumlah peratusan paling tinggi responden sebanyak 86.5 peratus manakala hanya 3.4 peratus responden yang mewakili jumlah paling rendah tidak bersetuju dengan perkara tersebut.

Pembangunan kampung tradisional dilihat menerusi aspek fizikal dan sumber

manusia. Berdasarkan pemerhatian dan temubual bersama dengan orang berkepentingan di Kampung Morten, pengkaji telah mendapati bahawa kampung tersebut sememangnya dilengkapi dengan kemudahan infrastruktur dan kemudahan masyarakat seperti jalanraya, bekalan air dan elektrik, sistem perhubungan telekomunikasi, dewan serbaguna, balai raya, masjid dan surau, sekolah dan juga pengangkutan awam seperti teksi dan bas awam.

Penglibatan Kampung Morten sebagai peserta di bawah Gerakan Daya Wawasan dapat membentuk jati diri penduduk kampung yang berdaya tahan serta berupaya untuk mengeksploitasi sumber yang sedia ada untuk dijadikan sebagai sumber kekayaan mereka. Sebagai contoh penyertaan mereka dalam program homestay dapat membantu menjana pendapatan sampingan dan peluang pekerjaan kepada penduduk setempat. Di samping itu, kemajuan pesat yang menular ke Kampung Morten juga telah membolehkan penduduknya menerima pelbagai peruntukan daripada kerajaan untuk melibatkan diri dalam prospek kerjaya seperti perniagaan, keusahawanan dan aktiviti perusahaan secara kecil-kecilan. Misalnya, pihak Majlis Amanah Rakyat (MARA) telah menyediakan sumber modal dan peralatan seperti 18 buah kiosk perniagaan bagi penduduk yang berminat berniaga secara kecil-kecilan untuk mencari pendapatan sampingan selain daripada melibatkan diri sebagai pengusaha homestay. Kekuatan daripada aspek kelengkapan infrastruktur dan kemudahan lain dapat mendorong penduduk untuk terlibat dalam pelbagai bidang bagi tujuan meningkatkan taraf hidup mereka.

Pengurusan kampung tradisional juga boleh dikenalpasti menerusi aspek persekitaran. Hampir keseluruhan responden iaitu sebanyak 80.9 peratus bersetuju bahawa mereka mengutamakan soal kebersihan dan keselamatan di kawasan rumah kediaman dan kampung halaman manakala 19.1 peratus responden lagi memilih skala sangat bersetuju. Semenjak Kampung Morten dinaiktaraf sebagai destinasi pelancongan warisan yang memaparkan nilai dan sejarah dalam senibina rumahnya, kampung tersebut semakin terkenal dan mendapat perhatian ramai pihak. Lama kelamaan, tahap kesedaran penduduk mulai meningkat terhadap usaha untuk memastikan persekitaran rumah kediaman dan kampung halaman sentiasa bersih, kemas dan selamat untuk didiami. Hal sedemikian ini ditunjukkan dengan adanya aktiviti gotong-royong secara beramai-ramai anjuran pihak JKKK dan penduduk setempat untuk bersama-sama membersihkan kawasan kampung.

Bahkan, kawalan terhadap tahap keselamatan juga diperketatkan menerusi penubuhan biro-biro keselamatan seperti Rukun Tetangga dan Rela yang dipertanggungjawabkan untuk memantau keselamatan kampung terutamanya pada waktu malam. Ahli Rukun Tetangga ini kebanyakannya terdiri di kalangan penduduk muda. Oleh sebab itu, jika merujuk kepada Pelan Tindakan Pembangunan Kampung Morten (PTPK), tiada sebarang laporan berkenaan dengan masalah jenayah di sekitar kawasan berkenaan kerana ianya sentiasa dikawal ketat oleh penduduk kampung.

Pembangunan homestay di kampung tradisional ini juga sedikit sebanyak telah melakukan perubahan yang besar terhadap sikap dan pelakuan penduduk. Hal sedemikian ini berlaku kerana penduduk setempat semakin menyedari akan kepentingan untuk menjaga imej dan nama baik kampung yang kian membina namanya dalam sektor pelancongan dengan cara menjaga kebersihan persekitaran rumah kediaman supaya bebas daripada masalah sampah-sarap. Tindakan ini

dikaitkan dengan sikap 'Act and Think Tourism' di mana penduduk setempat seharusnya memastikan kawasan pelancongan mereka bersifat lestari iaitu sentiasa bersih, bebas dari sampah serta menjadi lebih indah bukan sahaja untuk dipaparkan kepada para pelancong, tetapi juga untuk kepentingan dan kegunaan generasi di masa akan datang (Kementerian Pelancongan Malaysia 2010).

Organisasi pengurusan dan pentadbiran kampung iaitu Jawatankuasa Kemajuan dan Keselamatan Kampung (JKKK) juga memainkan peranan penting bagi memastikan keberkesanan dalam sistem pengurusan kampung tradisional dan juga pembangunan homestay. Sebanyak 60.7 peratus responden bersetuju bahawa kecekapan dan kemahiran jawatankuasa pentadbiran kampung iaitu JKKK Kampung Morten dalam melaksanakan pelan tindakan pembangunan kampung telah membantu ke arah mewujudkan sebuah kampung yang maju, menarik dan menguntungkan. Manakala jumlah terendah pula adalah bagi responden yang tidak bersetuju dengan perkara tersebut iaitu sebanyak 5.6 peratus. Peranan dan bidang tugas JKKK merangkumi pelbagai aspek misalnya menguruskan kemajuan dan keselamatan kampung, merancang dan melaksanakan pelan tindakan kemajuan kampung, menganjurkan aktiviti kemasyarakatan dan sebagainya (Pejabat Daerah Melaka 2013). Kesemua tindakan ini amat penting bagi tujuan membentuk sebuah perkampungan tradisional yang maju dan mempunyai kekuatan untuk berdaya saing melalui penyertaan aktif penduduk dalam usaha membangunkan kampung.

CADANGAN SISTEM PENGURUSAN KAMPUNG TRADISIONAL YANG BERSESUAIAN PADA MASA AKAN DATANG

Berdasarkan pandangan responden mengenai cadangan untuk mewujudkan sistem pengurusan yang lebih bersesuaian pada masa akan datang supaya kawasan kampung menjadi semakin maju dan mampu meningkatkan taraf hidup dan kesejahteraan penduduk setempat, pengurusan kampung tradisional juga seharusnya memberi lebih penekanan terhadap aspek penjagaan rumah kediaman dan persekitaran kampung. Misalnya, kawasan seharusnya diperluaskan untuk memudahkan penduduk menanam lebih banyak tumbuhan hijau di sekitar rumah kediaman. Keadaan saiz rumah yang terlalu sempit disebabkan oleh kepadatan ruang antara kampung dengan bandar telah menghalang penduduk untuk mewujudkan kawasan hijau dalam kampung. Oleh sebab itu, suhu di sekitar kampung sentiasa panas kerana kekurangan tumbuhan hijau untuk menyerap karbon dioksida dan membebaskan udara segar di persekitaran kampung.

Jawatankuasa pentadbiran kampung juga perlu menyediakan kursus atau bengkel kemahiran mengenai pengurusan rumah tradisional dan homestay. Hal sedemikian ini penting bagi meningkatkan kesedaran dan pengetahuan penduduk kampung terhadap kepentingan untuk melindungi khazanah warisan serta memastikanya ianya dapat dibangunkan secara lestari. Sebagai contoh, kursus untuk menerapkan ciri rumah tradisional Melaka dalam senibina rumah kediaman, pengurusan landskap rumah dari segi hiasan laman, pengurusan kebersihan dan sebagainya bagi memastikan penduduk tahu tentang cara untuk menguruskannya.

KESIMPULAN

Kajian ini telah membuktikan bahawa penglibatan penduduk kampung dalam usaha mempertahankan khazanah warisan rumah tradisional menerusi program pembangunan homestay telah mempengaruhi corak penggunaan rumah tersebut sepertimana yang berlaku di Kampung Morten. Namun demikian, faktor kekurangan minat untuk menjadi pengusaha homestay dan kesibukan bekerja sememangnya telah memberikan kesan negatif terhadap komitmen mereka untuk meneruskan tradisi nenek moyang mereka terhadap penjagaan rumah kediaman yang bersifat tradisional.

RUJUKAN

- Kementerian Pelancongan dan Kebudayaan Malaysia. 2012. Kempen “1Malaysia Green Tourism, 1Malaysia Clean” Dilancarkan. Putrajaya. www.motac.gov.my [21 November 2013].
- Kementerian Pelancongan Malaysia. 2011. Are Our Tourists’ Sports Clean?. www.1malaysiaiagreenandclean.com.my [27 September 2013].
- Azahan Awang, Abdul Hadi Harman Shah & Kadaruddin Aiyub. 2008. Penilaian Makna Kualiti Hidup dan Aplikasinya dalam Bidang Pengurusan Persekitaran di Malaysia. *Bangi. Jurnal Akademika* 72: 45-68. [www.ukm.my/penerbit/akademika/ACROBATAKADEMIKA72/akademika72\[03\].pdf](http://www.ukm.my/penerbit/akademika/ACROBATAKADEMIKA72/akademika72[03].pdf) [21 November 2013].
- Zalina Samadi, Shahril Anwar Mahmud & Mawar Masri. 2009. Pemuliharaan Warisan Senibina Rumah Kedai Bagi Kemakmuran Bandar: Isu dan Cabaran. Perak. Jabatan Senibina, Fakulti Senibina Perancangan dan Ukur Universiti Teknologi Mara. Penerbit: Prosiding Seminar Kebangsaan Rupa Bandar Malaysia: Mengekal Warisan Membina Identiti (2007). Lumut, Perak: 384-394. www.eprints.uitm.edu.my [2 November 2013].
- Tony Lendrum. 2003. *The Strategic Partnering Handbook*. (Di dalam tesis Juraimi Mohamad Latiff. 2006. *Usaha Sama Pelancongan Desa: Penilaian Prinsip Faedah Bertanding Mapan di Homestay Tanjung Piai*. Science of Tourism Planning). www.eprints.utm.my [10 November 2013].
- Draf Rancangan Kawasan Khas. 2013. *Pelan Pengurusan Kawasan Pemeliharaan Bandaraya Melaka Bersejarah*.
- Jawatankuasa Kemajuan dan Keselamatan Kampung Morten. 2013. *Pelan Tindakan Pembangunan Kampung Gerakan Daya Wawasan (PTPK) Kampung Morten*.
- Perbadanan Muzium Melaka. 2005. *Inventori Kampung Warisan Melayu: Kajian Kes di Kampung Morten*. Melaka.

Rosniza Aznie CR, Nor Amirah M., Rosmiza MZ, Novel L.

Pusat Pengajian Sosial, Pembangunan & Persekitaran, Fakulti Sains Sosial & kemanusiaan,
Universiti kebangsaan Malaysia
email: aznie@ukm.edu.my